

Zon over de heuvels

Marie Lacrosse bij Boekerij:

De Wijngaard-trilogie:

Storm boven de velden

Door de donkere nacht

Zon over de heuvels

Marie Lacrosse

Zon over de heuvels

Het leven heeft een mooie wending genomen voor Irene en Franz... tot iemand uit Irenes verleden roet in het eten dreigt te gooien

Deel 3 van de *Wijngaard*-trilogie

Vertaald uit het Duits door Marijke Gheeraert

ISBN 978-90-225-9992-1

ISBN 978-94-023-2210-1 (e-book)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Tage des Schicksals*

Vertaling: Marijke Gheeraert

Omslagontwerp en -beeld: Bürosüd

Zetwerk: Mat-Zet bv, Huizen

© 2019 Marie Lacrosse

© 2024 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Opgedragen aan alle bekende en onbekende vrouwen die gestreden
hebben voor gelijke rechten voor mannen en vrouwen,
en aan wie we onze huidige rechten te danken hebben.*

*Vrouwen moeten zichzelf helpen. Van mannen moeten ze niet veel
verwachten: wie doet er nu vrijwillig afstand van zijn privileges?
Maar er rust een zware taak op de schouders van die vrouwen die de taak
op zich hebben genomen de grote massa vrouwen wakker te schudden.*

T.W. Teifen in het Weense damesblad
Dokumente der Frauen, 1899

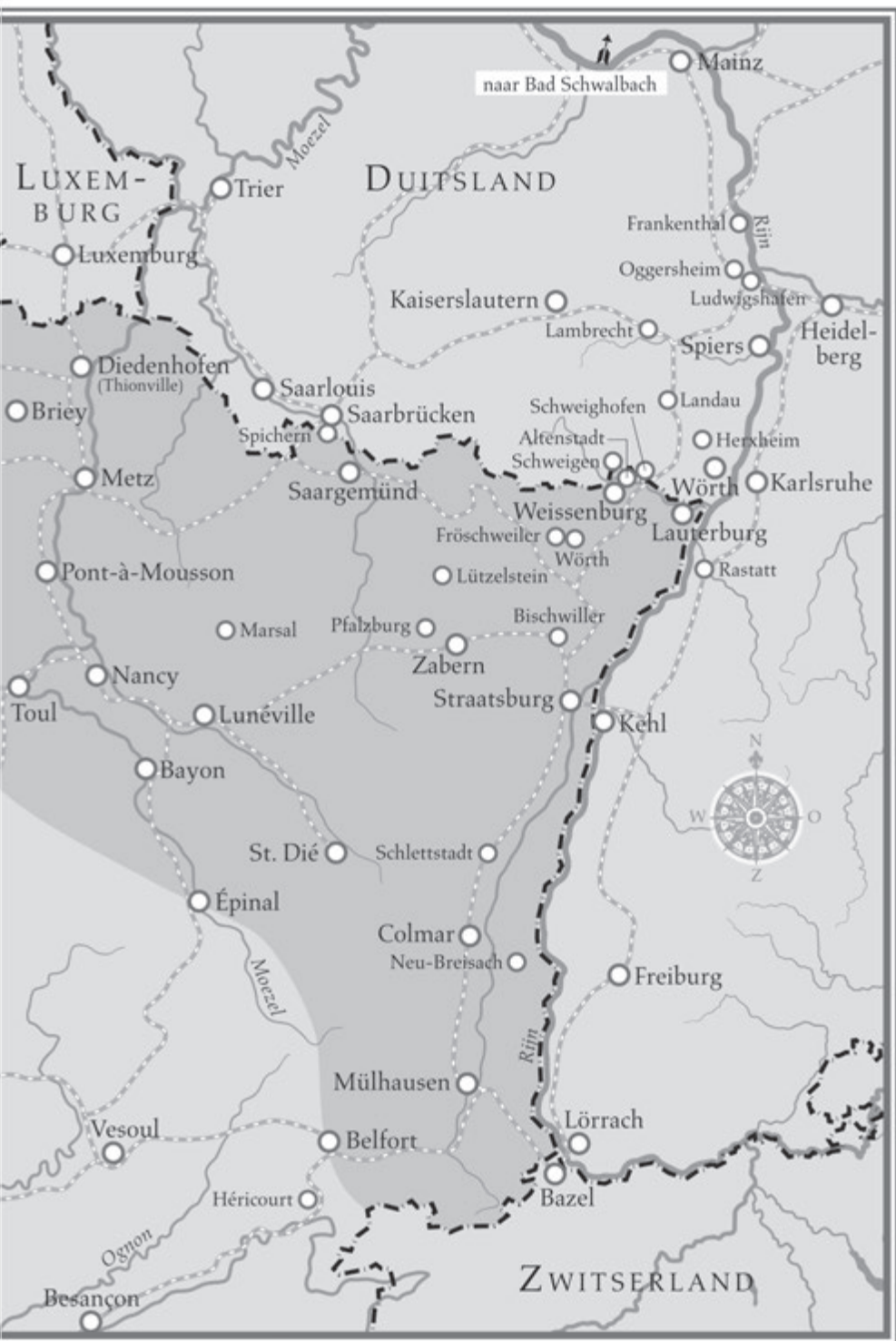
*Er is geen bevrijding van de mensheid zonder sociale onafhankelijkheid
en gelijkheid van de seksen.*

August Bebel in de inleiding van zijn werk
De vrouw en het socialisme

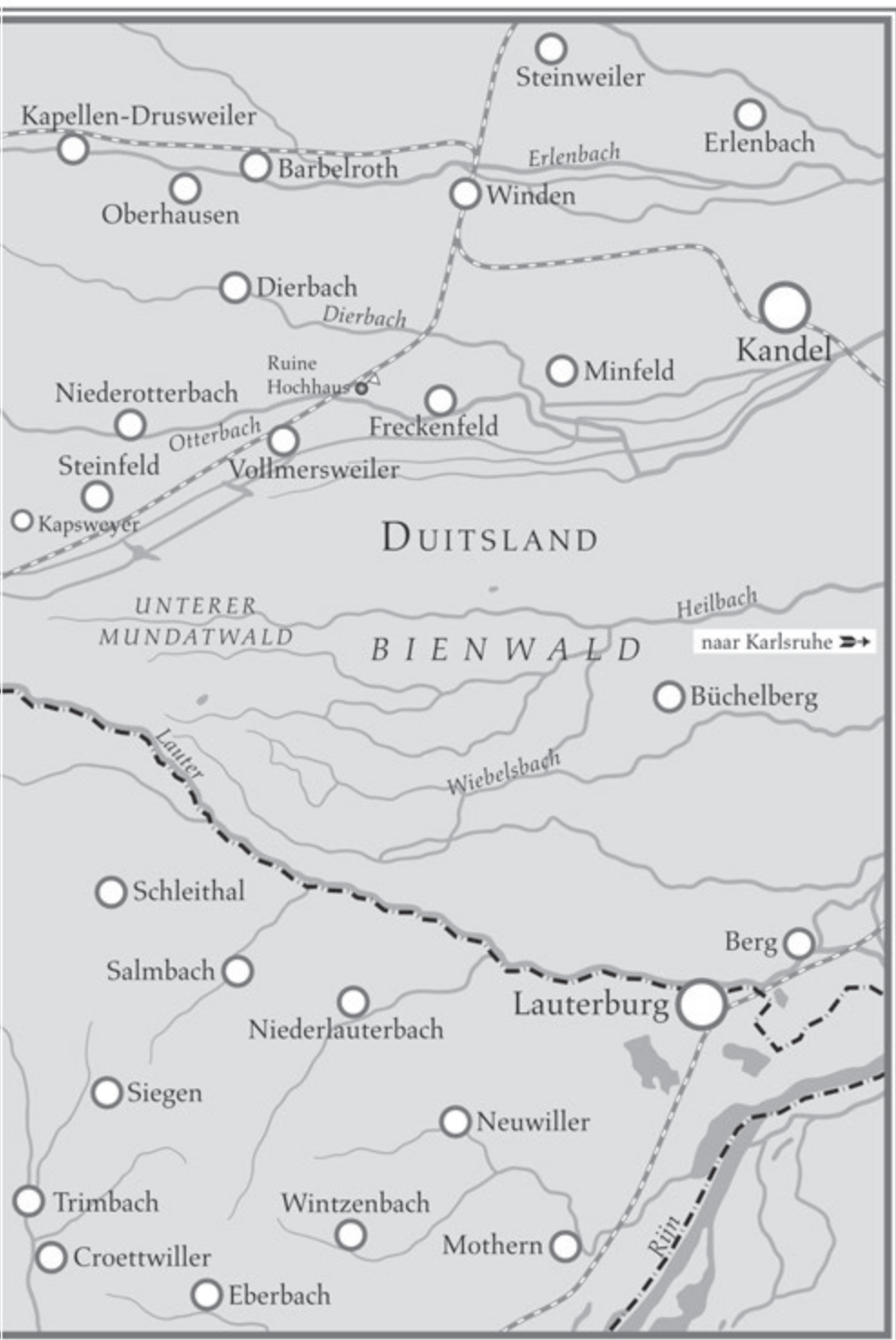
*Oogjes toe en lekker slapen, schavuiten;
moederlief is weer aan 't betogen buiten.
Oogjes toe, kinders. Blijf maar goed gezond;
moedertje houdt een rede, vadertje zijn mond.*

Spotvers dat de burgerlijke pers vaak aanhaalde om de activiteiten
van vrouwenrechtenactivisten te beschrijven, onder meer na
een toespraak van Gertrud Guillaume-Schack in 1883

Personages

Dit overzicht vermeldt alleen de voornaamste personages. Historische figuren zijn aangeduid met een asterisk ().*

Familie van Irene

Irene Weber: buitenechtelijk kind, geboren in een gesloten kraamkliniek, opgegroeid in weeshuizen; ‘Weber’ is niet haar echte naam

Franz Gerban: eigenaar van het wijnhandelshuis Gerban en het gelijknamige wijngoed in Schweighofen

Fränzel: hun zoon

Sophia en Klara: hun tweelingdochters

Wilhelm Gerban: overleden pleegvader van Franz en Irenes biologische vader

Sophia: overleden moeder van Irene en jongere zus van Ottilie

Pauline Gerban: Franse moeder van Franz

Mathilde Stockhausen, geb. Gerban: jongere halfzuster van Franz

Herbert Stockhausen: echtgenoot van Mathilde, lakenfabrikant in Oggersheim

Gregor Gerban: broer van Wilhelm

Ottilie Gerban: echtgenote van Gregor en oudere zus van Irenes moeder Sophia

Fritz Gerban: zoon van Gregor en Ottilie, gesneuveld in de oorlog

Belangrijke personages in Wenen

Graaf Eberhard F. von Sterenberg: majoraatsheer, diplomaat verbonden aan de Oostenrijkse ambassade in Berlijn

Adelaide von Windisch-Grätz: zijn oudere zus
Lea Walberger: voorvrouw
*Dokter Viktor Adler**: Oostenrijkse sociaaldemocraat

Bedienden op het wijngoed in Schweighofen

Nikolaus Kerner: rentmeester
Hansi Krüger: leerling-rentmeester en latere opvolger van Nikolaus Kerner
Johann Hager: keldermeester van het wijngoed
Mevrouw Burger: huisdame in Altenstadt en later in Schweighofen
Clemens Dick: eerste voorman van het wijngoed
Herrmann: jonge arbeider van het wijngoed
Rosa: voormalig verpleegster in de psychiatrische instelling in Klingenstein, nu kamenier van Pauline in Schweighofen
Mevrouw Grete: kokkin in Schweighofen
Peter: de jonge koetsier
Mejuffrouw Adelhardt: huislerares van Klara

Bewoners van villa Stockhausen

Ilse Stockhausen: tante van Herbert Stockhausen
Theobald: koetsier en kamerdienaar
Herta: kokkin
Hanne: dienstmeisje en kamenier

Bedienden van de familie Gerban in Altenstadt

Gitta: dienstmeisje
Heidi: dienstmeisje
Niemann: eerste huisknecht
Mevrouw Kramm: kokkin
Riemer: koetsier

Kennissen van Irene uit haar tijd als arbeidster

Josef Hartmann: vakbondsleider
Emma Schober: textielarbeidster in de lakenfabriek Reuter en Irenes beste vriendin in Lambrecht

Georg Schober: haar echtgenoot, voormalig textielarbeider bij Reuter
Marie en Thea: hun dochters
Trude Ludwig: vriendin en hospita van Irene in Lambrecht
Robert Sieber: voormalig voorman in de lakenfabriek Reuter, nu plaatsvervanger van de productie leider
Benjamin Reuter: lakenfabrikant in Lambrecht
Plotzer: productie leider in de lakenfabriek Reuter

Andere belangrijke personages

Werner Kegelmann: Pruisisch ambtenaar op de rijkskanselarij in Berlijn
Monsieur Payet: advocaat en notaris van de familie Gerban in Weissenburg
Dokter Frey: huisarts van de familie Gerban
Minna Leiser: vriendin van Irene uit de tijd in Altenstadt
Otto Leiser: echtgenoot van Minna, kuiper in Schweigen en leverancier van het wijngoed
*Ernest Lauth**: lid van de Rijksdag voor de Elzasser protestpartij
Arnold Blauberg: wijnhandelaar in Berlijn
*August Bebel**: vakbondsleider en sociaaldemocratisch volksvertegenwoordiger in de Rijksdag
*Carl August Schneegans**: leider van de autonomisten, lid van de Rijksdag
*Gertrud Guillaume-Schack**: Zwitserse voorvrouw
Eduard von Wernitz: Pruisisch majoor en huwelijkskandidaat Mathilde
Konrad Ahrens: politiecommissaris in Weissenburg

Historische personages die geen actieve rol vertolken in de roman

*Otto von Bismarck**: rijkskanselier
*Karl Marx**: een van de belangrijkste voorlieden van de arbeidersbeweging
*Friedrich Engels**: collega, vriend en medestrijder van Karl Marx
*Eduard von Moeller**: eerste, door Berlijn aangestelde president in Straatsburg
*Max Hödel**: pleegde op 11 mei 1878 aanslag op keizer Wilhelm
*Karl Eduard Nobiling**: pleger van de aanslag op keizer Wilhelm van 2 juni 1878

*Xaver Nessel**: van 1874 tot 1878 lid van de Rijksdag voor het kiesdistrict Hagenau-Weissenburg

*Wilhelm Liebknecht**: vakbondsleider en sociaaldemocratisch volksvertegenwoordiger in de Rijksdag

*Robert Viktor von Puttkamer**: Pruisisch minister van Binnenlandse Zaken, groot voorstander van de socialistenwet

*Clara Zetkin**: Duitse voorvrouw

Proloog

Sint-Ulrichkerk in Altenstadt

April 1874

Aan de arm van Herbert Stockhausen, haar toekomstige zwager, betreedt Irene de feestelijk versierde Sint-Ulrichkerk. Haar ogen worden groot van verbazing.

Het zachte schijnsel van talloze waskaarsen verhult dat het buiten een grauwe dag in april is met natte sneeuw die de wind door de straten jaagt. Overall staan grote en kleine boeketten bloemen. De overvolle kerkbanken zijn versierd met bosjes roze tulpen en witte narcissen, samengehouden met een kanten strik. In het middenschip staan op regelmatige afstand van elkaar zuiltjes met bossen heerlijk geurende blauwe hyacinten en witte en roze tulpen. Aan weerszijden van de onderste trede naar het altaar, voor de met rood fluweel beklede stoelen die voor de gelegenheid uit het landhuis in Altenstadt zijn meegebracht en waar Irene nu heen schrijdt, staan de prachtigste bloemarrangementen. Dit is de plek waar Franz en zij vandaag trouwen. Franz moet een fortuin hebben uitgegeven aan de roze rozen, de blauwe irissen en witte lelies die in deze tijd van het jaar alleen in kassen bloeien. Een waarlijk geslaagde verrassing!

‘Wat vind je echt belangrijk voor ons huwelijksfeest?’ had hij enkele weken geleden gevraagd.

‘Dat het een vredig samenzijn wordt,’ had Irene spontaan geantwoord.

Franz had wat ongedurig gereageerd. ‘Dat spreekt voor zich, mijn schat, maar mijn moeder wil met de voorbereidingen beginnen. Waaraan hecht je het meeste belang? Het eten, de muziek, de kleding van de gasten...’

‘Bloemen!’ Irene was Franz in de rede gevallen. ‘Ik wil heel veel bloemen. Niets duurs natuurlijk,’ had ze er nog snel aan toegevoegd. ‘Tulpen, narcissen of om het even wat er dan bloeit.’

Haar bruidsboeket is uiteindelijk samengesteld uit vergeet-me-nietjes

en witte en roze anemonen. Mathilde, Franz' jongere zus, zou het maar gewoontjes hebben gevonden, maar deze bescheiden voorbodes van de lente zijn juist Irenes lievelingsbloemen. En de kerk is prachtig versierd.

De organist speelt plechtige muziek. In een poging kaarsrecht over de rode loper door het gangpad te schrijden haakt Irene met de hak van een van haar ivoorkleurige zijden schoenen in de zoom van haar bruidsjurk in dezelfde kleur en stof. Ze struikelt, maar Herbert Stockhausen vangt haar behendig op.

'Rustig aan,' hoort ze hem stilletjes zeggen. Dankbaar knijpt ze in zijn arm.

Dit hele feest is vreemd voor haar. De dure jurk met de met kant afgezette, anderhalve meter lange sleep heeft madame Marat, de naaister uit Weissenburg, naar de laatste Parijse mode gemaakt. Het opstaande kraagje accentueert haar slanke hals, een entre-deux van kripzijde loopt van het kuise decolleté tot aan de onderste naad daarvan.

Irene wilde een eenvoudigere jurk, maar op dit punt was haar schoonmoeder Pauline onvermurwbaar geweest. 'Ik wil dat je in niets onderdoet voor mijn dochter Mathilde die al een maand na jou in het huwelijk zal treden. Daar zullen de gasten natuurlijk vooral de jurken van de bruiden vergelijken.'

Dat begreep ze wel, maar Irene vermoedde dat Pauline nog een andere reden had om voet bij stuk te houden: een late schadeloosstelling voor haar moeder Sophia, die nooit met een liefhebbende man mocht trouwen, dacht ze bij zichzelf terwijl ze geduldig de lange pasbeurten onderging.

Sophia, de jongere zus van Franz' aangetrouwde tante Ottilie, was als jong meisje zwanger gemaakt door Paulines inmiddels overleden echtgenoot Wilhelm. 'Verkracht eerder dan verleid terwijl ik zelf zwanger was van Franz,' had Pauline Irene pas vorig jaar, vlak voor kerst verteld.

Onder druk van de familie had Sophia haar dochter Irene anoniem ter wereld gebracht in een kraamkliniek en daar als wees achtergelaten. Ze was het verlies van haar kind echter nooit te boven gekomen en had zichzelf op eenentwintigjarige leeftijd van het leven beroofd.

In Altenstadt, een plaatsje bij de Elzasser stad Weissenburg, had Irene later Franz, de liefde van haar leven, ontmoet. Maar hun relatie was niet onder een gelukkig gesternte ontstaan. De Frans-Duitse oorlog had hen van elkaar gescheiden. Franz verloor in de Slag bij Sedan een been. En

Irene, die zwanger van hem was, vluchtte voor hem weg omdat ze hem ten onrechte voor haar halfbroer hield nadat zijn vader Wilhelm zich ook als háár vader kenbaar had gemaakt.

Pas na veel verwickelingen en vergeefs zoeken had Franz haar teruggevonden en kon hij haar tot haar grote opluchting vertellen dat ze toch niet met elkaar verwant waren.

En zo komt vandaag een droom uit. Franz, haar grote liefde die ze voor altijd verloren had gewaand, wacht haar nu voor het altaar van Sint-Ulrich met stralende ogen op.

Opnieuw struikelt Irene en opnieuw houdt Stockhausen haar overeind. Hopelijk blijft mijn haar netjes zitten, schiet het door haar hoofd. Voorzichtig beweegt ze haar hoofd heen en weer, maar het zijden hoedje met de fijne sluier tot net boven haar ogen zit stevig vast op haar kunstig opgestoken, dikke bruine haar.

Op dit punt heeft Irene haar wil doorgedreven. Aangezien hun zoon Fränzel al drie jaar is, vond ze het huichelachtig om met de gebruikelijke mirtenkrans en een tot de vloer reikende sluier maagdelijkheid voor te wenden.

Over de ivoorkleurige bruidsjurk was er daarentegen geen discussie geweest. De kleur was net in de mode en veel eleganter dan het spierwitte van de traditionele bruidsjurken.

De tweede afwijking van de gebruikelijke gewoonten en tradities is recenter en onverwacht noodzakelijk, maar blijft voorlopig verborgen voor de gasten. Kort voor de bruiloft moest madame Marat de taille van haar jurk weer een beetje uitlaten. Ochtendmisselijkheid en andere onmiskenbare tekenen wezen erop dat ze kort na hun hereniging weer zwanger was geworden. Dat bespaart haar nu gelukkig het strakke insnoeren in het voor haar nog altijd ongewone en inmiddels zeer onaangename korset dat ze onder haar eenvoudige arbeidskleding niet nodig had gehad.

We krijgen nog een kind, denkt ze blij zoals vaker de afgelopen dagen. Haar hart loopt over van liefde als ze Franz steeds dichterbij nadert. Hij ziet er prachtig uit met zijn rokkostuum en het hagelwitte, geplisseerde overhemd uit het naaiatelier van Herbert Stockhausen en het bosje vergeet-me-nietjes en anemonen op zijn revers.

Mijn geliefde echtgenoot. Nu zijn we eindelijk weer bij elkaar, denkt ze bij zichzelf.

‘Mama! Daar komt mama!’

‘Ssst!’ Franz legt een vinger op zijn mond terwijl zijn moeder Pauline zich naar zijn driejarige zoontje toebuigt en hem lachend iets in het oor fluistert, waarna de kleine abrupt zwijgt en zijn handje voor zijn mond houdt.

Liefdevol kijkt Franz naar hen beiden. Fränzel ziet eruit om op te eten in de op maat gemaakte mini-rokjas en groeit als kool ondanks de enorme ontberingen in de periode dat Irene voor hun hereniging alleen voor hem zorgde. Ze had zichzelf het eten uit de mond gespaard opdat het kind niets tekort zou komen.

Met de dag gaat Fränzel meer op zijn ouders lijken. De donkere ogen en lokken dankt hij aan zijn vader die ze op zijn beurt van zijn moeder heeft geërfd. Van Irene heeft hij de volle wenkbrauwen, de kleine, spitse neus en de mond met dunne lippen.

Vaak kibbelen Irene en Franz lachend over wie van hen beiden nu de bron is voor Fränzels schrander- én onverzettelijkheid als hij eenmaal iets in zijn hoofd heeft gezet.

Franz’ moeder Pauline, in haar elegante nachtblauwe ensemble en dito, met pauwenveren versierde hoed, ziet er dankzij haar herwonnen optimisme en energie jonger en indrukwekkender uit dan ooit.

Als een vrouwelijke, uit de as herrezen feniks, bedenkt Franz, die Paulines metamorfose vaak met het mythische wezen vergelijkt. Zijn moeder zelf zegt dat de ervaringen en ontberingen in de drie jaar dat ze door toedoen van haar man Wilhelm wederrechtelijk in het krankzinnigengesticht van Klingenmünster zat opgesloten, haar hebben doen groeien.

‘Als je eenmaal door zo’n diep dal bent gegaan als ik, deels door mijn eigen schuld, namelijk de laudanumverslaving, deels door de listen van Wilhelm, kan alles alleen nog beter worden,’ verklaart Pauline haar positieve ontwikkeling. ‘En als het lot je daarna niet alleen compenseert met een prachtige zoon en een schitterende schoondochter, maar ook nog met zo’n verrukkelijke, slimme kleinzoon, vergeet je alle leed en onrecht meteen.’

En de jonge Pauline was bovendien niet altijd de timide, gereserveerde vrouw geweest die Franz zich uit zijn jeugd en kindertijd herinnert. Tijdens een kuur in het Oostenrijkse Bad Ischl was ze uit haar ongelukkige huwelijk in de armen van een gardeofficier, zijn echte vader, gevluht. Heelaas wil Pauline nog steeds niet zeggen wie hij is.

‘Het heeft geen zin te weten wie je vader was, Franz,’ blijft ze herhalen.

‘Hij behoort tot de Oostenrijkse hoge adel, meer dan een verhouding was voor ons gewoon onmogelijk. En ik wil je de zoveelste teleurstelling besparen mocht je biologische vader je niet als zijn zoon erkennen. Daarnaast zou het mijn mooie herinneringen aan die dierbare weken in Bad Ischl bederven. Ik weet niet wat er van je vader geworden is, maar hij is vast en zeker met een vrouw uit zijn kringen getrouwd en zal wel een legitieme zoon uit die relatie hebben.’

Franz’ blik dwaalt verder over de verzamelde gasten en blijft hangen op het gezicht van zijn jongere zus Mathilde, die naast Pauline op de voorste kerkbank zit. Zij is en blijft Wilhelm Gerbans ware dochter. Met ijzeren discipline heeft ze haar vroegere zwaarlijvigheid overwonnen en ze kleedt zich nu veel smaakvoller dan vroeger. Haar karakter is echter nauwelijks verbeterd. Alleen dankzij de invloed van haar toekomstige echtgenoot, Herbert Stockhausen, houdt ze ten minste in het openbaar haar fatsoen. Met zachte, maar onverbidde streng hand zorgt de lakenfabrikant uit Oggersheim ervoor dat zijn twintig jaar jongere verloofde zich gedraagt zoals het zijn toekomstige vrouw betaamt.

Herbert Stockhausen heeft Franz en Irene ook geholpen met de ongemakkelijke kwestie van een bruidsjonker. In principe zou het Gregor Gerban, de jongere broer van Franz’ pleegvader Wilhelm, als mannelijke verwant toevallen Irene naar het altaar te begeleiden. Maar nog voor hun aankomst op het door Franz beheerde wijngoed van de familie in Schweighofen, hadden Irene en hij besloten haar ware afkomst te verzwijgen voor iedereen die nog niet op de hoogte was. In de ogen van Gregor Gerban en zijn vrouw Ottilie is Irene daarom nog altijd het dienstmeisje dat ooit in de villa in Altenstadt heeft gewerkt en trouwt Franz beneden zijn stand; hun minachting kunnen ze maar met moeite verbergen. Irene naar het altaar begeleiden zou voor Gregor Gerban een belediging zijn geweest, als hij het al niet botweg geweigerd zou hebben.

Ook Mathilde vindt het vernederend dat haar verafgode verloofde nu met Irene aan de arm door de kerk loopt. Haar gezicht spreekt wat dat betreft boekdelen en Franz verdenkt haar ervan jaloers te zijn op Irene, want in tegenstelling tot zijn verloofde neemt Herbert geen aanstoot aan Irenes bescheiden afkomst. ‘Die vrouw zou het ook zonder dit huwelijk ver hebben geschopt,’ dweept hij geregeld. ‘Tenslotte heeft ze zich in korte tijd opgewerkt tot de beste voorvrouw die ik ooit heb gehad.’ Bovendien laat hij zich erop voorstaan dat Franz Irene na een lange zoektocht in zijn

fabriek heeft teruggevonden. 'Ik ben hun geluksbode,' grapt hij geregeld tot ontzettende ergenis van Mathilde.

Nog heel even staat Franz zichzelf toe de rest van de bruiloftsgasten te bekijken. Innig dankbaar stelt hij vast dat alle mensen die hem de afgelopen moeilijke jaren hebben bijgestaan, aanwezig zijn.

Daar zit dominee Carl Klein, zijn trouwe vriend, die na de Slag bij Froeschweiler-Wörth bijna bovenmenselijke inspanningen heeft geleverd om gewonden van beide strijdende partijen te verzorgen en nu zijn getuige is. Vlak achter Pauline en Mathilde heeft Marianne Serge in de bank voor eregasten plaatsgenomen. Haar bordeauxrode fluwelen ensemble doet in elegantie niet onder voor dat van Pauline. De vermogende weduwe van een Frans industrieel heeft Franz na zijn zware verwonding in haar huis in Saint-Quentin verzorgd en hem daarnaast ook een aanzienlijke som geld geleend waarmee hij de door zijn pleegvader zo goed als failliete wijnhandel Gerban kon redden.

In de banken voor de mannelijke gasten aan de andere van het gangpad zitten zijn neven uit Straatsburg die de andere helft van het krediet hebben gefinancierd en allen met hun vrouwen op het feest zijn verschenen. Vooral Pauline is opgetogen haar familie na al die jaren eindelijk terug te zien.

En Franz heeft een verrassing voor zijn geldschieters: de bank Quistorp, waar zijn vader de inmiddels waardeloze vastgoedakten had gekocht, wil voor een deel van de verloren bedragen daadwerkelijk een schikking treffen met de schuldeisers. Als alles wat Franz van plan is verder goed verloopt, kan hij de kredieten binnen een paar jaar volledig aflossen.

En dat dankt hij ook aan de geweldige medewerkers die hij heeft aange trokken voor het wijngoed in Schweighofen en die nu de achterste banken innemen. De nieuwe rentmeester, Nikolaus Kerner, is net zo bekwaam als zijn zwager, keldermeester Johann Hager. Ook de jonge Hansi Krüger, zoon van zijn vriend Karl Krüger, ooit voorman op het wijngoed en gevallen bij Sedan, doet het geweldig goed. Voor de dood van zijn kameraad had Franz hem beloofd diens getalenteerde zoon onder zijn hoede te nemen. En ja hoor! Nu al belooft de amper achttienjarige, ondanks zijn jonge leeftijd, na het voltooien van zijn opleiding tot rentmeester een sleutelpositie te kunnen innemen op het wijngoed. Onverwachte mogelijkheden voor mij om de wijnhandel uit te breiden, bedenkt hij. Maar nu is het niet het moment om daarover te prakkiseren. Vandaag ligt de focus op iets anders dan toekomstige zakelijke kansen!

Daar komt de liefde van zijn leven om voor altijd de zijne te worden. Prachtig en zonder de minste verwaandheid over haar toekomstige positie. Ik ben echt een gelukkig man, denkt hij bij zichzelf.

‘En hiermee verklaar ik u man en vrouw.’

‘U mag de bruid kussen,’ voegt de priester er plichtsgetrouw aan toe, hoewel hij natuurlijk weet dat Irene en Franz samen al een kind hebben.

Door de fijne sluier stralen de blauwe ogen van Irene als twee fonkelende saffieren. Franz neemt haar teder in zijn armen. Een moment lang verliezen ze zich in een innige kus. Vergeten zijn de moeilijke jaren van teleurstellingen en ontberingen. Op dit moment baden ze samen in puur, onvervalst geluk.

Terwijl de gasten zich aan het eind van de plechtigheid naar buiten begeven om het bruidspaar met rijst en een bloemenregen op te wachten, komen de getuigen naar voren om samen met Irene en Franz in de sacristie de huwelijksakte te ondertekenen.

Irene en Franz hebben hiervoor beiden iemand gekozen die een bijzondere rol speelt in hun leven. ‘Wat een eenvoudige lieden,’ hoort Irene Mathilde als het ware minachtend fluisteren als haar vriendin Minna met een brede lach op haar afkomt. Minna heeft Irene vroeger als dienstmeisje in het huishouden van de familie Gerban opgeleid en haar later met al haar spaargeld geholpen om te vluchten. Nog maar een paar weken geleden heeft Franz deze schuld dubbel en dwars terugbetaald.

Irene had nog getwijfeld tussen Minna en Trude Ludwig, haar vriendelijke hospita tijdens die zware jaren in Lambrecht waar ze onder erbarmelijke omstandigheden in de lakenfabriek had gewerkt. Maar uiteindelijk had ze beseft dat ze nog meer aan Minna te danken had.

Nu omhelst deze vriendin haar innig en zoent ze haar op beide wangen om haar dan met beide handen een beetje van zich af te duwen. ‘Wat een prachtige halsketting. Hoe noem je deze edelstenen?’

Irene voelt het bloed naar haar wangen stijgen. ‘Het zijn smaragden, een huwelijksgeschenk van mijn schoonmoeder. Het is een familie-erfstuk dat van generatie op generatie wordt doorgegeven. Eigenlijk veel te kostbaar voor mij.’

‘Had je liever gehad dat ze het aan Mathilde had gegeven?’ antwoordt Minna snedig.

Nog voor Irene daarop kan antwoorden, trekt Franz aan haar arm. ‘Kom, mijn liefste! Het weer is helaas te slecht om onze gasten te lang voor de kerkdeur te laten wachten.’

Samen met dominee Carl Klein loopt het drietal achter de pastoor naar de sacristie. Na het plaatsen van de handtekeningen houdt de pastoor van Sint-Ulrich Franz even tegen. ‘Wees toegevend voor uw tante Ottilie! Dit is een bijzonder zware dag voor haar.’

Met gemengde gevoelens herinnert Franz zich dat de pastoor van Sint-Ulrich ook de uitvaart van zijn bij de Slag om kasteel Geisberg gesneuvelde neef Fritz, de enige zoon van Ottilie en Gregor Gerban, had geleid. Hij knikt met tegenzin.

Niet dat Ottilie het verdient, denkt hij bij zichzelf. Als het aan haar had gelegen, hadden de Pruisen me standrechtelijk geëxecuteerd. Want Franz, net als zijn moeder Pauline van geboorte Frans, was als burger met de vijand ten strijde getrokken en daarop had destijds de doodstraf gestaan.

‘Niemand van ons is zonder schuld.’ De pastoor kan de gedachten van Franz’ gezicht aflezen. Als Franz met Irene aan zijn arm naar de kerkdeur loopt, voelt hij voor het eerst die dag weer de kloppende pijn in zijn stomp.

Met een stille zucht kijkt Mathilde mevrouw Burger na, de huisdame van Altenstadt die nu al met een huurkoets wil terugrijden om toe te zien op de laatste voorbereidingen voor het grootse bruiloftsmaal. De feestelijkheden vinden plaats in de grote feestzaal van het landhuis omdat het huis in Schweighofen, waar Irene en Franz hun intrek hebben genomen, geen vergelijkbare faciliteiten biedt.

Even leidt de gedachte aan al die lekkernijen die hun te wachten staan en waaruit ze zorgvuldig een paar dingen zal kiezen om haar pasverworven slanke figuur niet in gevaar te brengen, Mathildes aandacht af van het slechte weer.

Zal ik de hertenpaté proberen of de truffelmousse, vraagt ze zich af. Als hoofdgerecht moet ik maar voor de forel gaan, al zou ik liever de gebraden eend of ossenhaas kiezen. Maar dan gun ik mezelf als dessert wel de gevulde cakerol in plaats van die saaie fruitsla.

Op dat moment valt er een nieuwe aprilse bui. ‘Waar blijven ze nu toch?’ foetert Mathilde die ongeduldig van het ene been op het andere staat te wippen. ‘Het tocht hier verschrikkelijk! Straks zijn we allemaal verkouden.’